

Irodalomtörténeti szerep és identitás¹

Szenteleky Kornél, „a Vajdaság Kazinczyja”

A magyar vajdasági irodalom² legnagyobb hatású szervezőjét, Szenteleky Kornélt már életében is „a Vajdaság Kazinczyja”-ként emlegették. Annak közelebbi vizsgálata, hogy az itt megjelenő szerep milyen irodalmi személyiséget és milyen közösségen, illetve társadalmon belüli működést is jelent, meglátásom szerint további izgalmas felvetésekhez is elvezethet.

Ez a párhuzam mindenekelőtt azt a gondolkodásmódot mutatja, mi szerint a határon túli magyar irodalomtörténeteket sok esetben a magyarországi irodalomtörténet felől igyekeztek felépíteni. A jelenség, ugyancsak részben Kazinczy alakján keresztül, a nyugati emigráns magyar irodalom történetében is megfigyelhető. „Elég arra utalni, hogy a nyugati magyar lírikus helyzetét úgy jellemezték, hogy az »már-már ismét Csokonai korában él«³, míg Czigány Lórántnak Cs. Szabóról szóló 1980-as esszéje *A mi Kazinczyink* címet viselte⁴, Borbándi Gyulát pedig »az emigráció Osvát Ernőjeként is emlegették.«⁵6 Idézett tanulmányában Hites Sándor

¹ Jelen dolgozat egy nagyobb tanulmány része.

² Az eddig vett „vajdasági magyar irodalom” megnevezéssel szemben a „magyar vajdasági irodalom” indokoltságáról lásd SZARVAS Melinda, *Az elnevezés kötelező*. In *Világunk határai*. Szerk. FARAGÓ-SZABÓ István, GYÖNGYÖSI Megyer, TÓTH Olivér István, TAKÓ Ferenc, Eötvös Collegium Filozófiai Műhely, Budapest, 2014, 53–68.

³ CZIGÁNY Lóránt, „*A mi Kazinczyink: A 75 éves Cs. Szabó László*”. In *Párbeszéd Magyarországgal: Nyugat-európai és tengerentúli magyar tanulmányírók*. Szerk. POMOGÁTS Béla, Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1991, 362–369.

⁴ HITES Sándor, *A száműzetés prózairodalmáról a 20. század második felében: 1975: A hollandiai Mikes Kelemen Kör konferenciája a nyugati magyar irodalomról*. In Villanyspenót, <http://villanyspenot.hu/villanyspenot/#!/fejzetek/c7nTPEpOT Yqo3MgsQvcWYQ> (Utolsó letöltés: 2015. 06. 01.)

⁵ Uo.

⁶ A megnevezés a trianoni döntés értelmében elcsatolt területeken létrejött irodalmi közegeket jelöli.

a párhuzamok mélyebb vizsgálata nélkül is megállapítja, hogy „a magyar nyelvű irodalom innen nézve megkettőződött: a magyarországi irodalomtörténet-írás saját múltját látta, saját eredetét élte újra az emigráció irodalmában. A nemzeti irodalom fejlődési sémái ugyanakkor olyan analogikus erővel bírtak, hogy szervezőelvei, reminiszenciái az emigráció önképét még akkor is meghatározták, mikor egyes képviselői éppen az önállóság mellett érveltek”.⁷

Az úgynevezett határon túli magyar irodalmakkal⁸ kapcsolatban is igen hasonló a helyzet. Irodalomtörténeti mozzanatok megidézése, illetve meghatározó személyek (be)azonosítása mellett egy-egy kisebbségi közegben született magyar mű mellé is sok esetben került magyarországi „megfelelő”. Ennek a kanonizációs eljárásnak (amellett, hogy az adott irodalmi produktum művészeti önállóságát zárójelbe tette) a határon túli mű magyarországi megismertetése és könnyebb elfogadtatása lehetett a célja, mégpedig oly módon, hogy az azonosítás révén ugyanabba az irodalmi hálózatba kívánták őket bekapcsolni. Csakhogy ez a mesterséges kontextusteremtés épp azért nem működhetett, mert az adott alkotás nem maga alakíthatta ki a saját közegét: hozzá nem kapcsolódtak újszerű értelmezések, hanem csupán a kisebbségi mű kapcsolódott egy magyarországi kötet hálózatába. Ez az eljárás a következőképpen nézett ki: „Bálint Tibor *Zokogó majom* című regényét nevezték erdélyi *Rozsdatemető*nek, Sütő András *Anyám könnyű álmot ígér* című regényét pedig erdélyi *Puszták népének*, illetve erdélyi *Húsz órának* is.”⁹

Nemcsak az erdélyi, de a vajdasági magyar irodalomból is hozható példa: Gion Nándor *Testvérem, Joáb* című regényét a róla szóló első kritikában már a vajdasági *Rokonok*ként üdvözölték. Varga Zoltán a *Híd*ban megjelent elemzését gyerekkori olvasmányélményének elmesélésével kezdi, miszerint a *Rokonokat* olvasva rögtön megfogalmazódott benne az igény ennek a regénynek a vajdasági verziójára. A Gion-mű megjelenését követően azonban Varga mégsem végezte el az összehasonlítást, legalábbis mint ha sok hasonlóságot mégsem talált volna a két mű között: írásában felvilant szempontokat, de az összevetésekből valahogy mindig Móricz jön ki jobban, Giont pedig saját bevallása szerint nem szeretné bántani. Így az elemzése saját dugába dőlve ér véget, még mielőtt ténylegesen elkezdődne. Ahogy írja: „a két regény összehasonlítása [...] érdekes, csábító feladat,

⁷ GÖRÖMBEI András, *Irodalom és nemzeti önismeret*. Nap Kiadó, Budapest, 2003, 98.

⁸ VARGA Zoltán, *Testvérünk, Joáb*. In *Híd*, 1970/5, 517.

⁹ SZILÁGYI Zsófia, *A pályakezdés: mítosz vagy konstrukció?* In *Értelmiségi karriertörténetek, kapcsolathálók, írőcsoportosulások*. Szerk. BIRÓ Annamária, BOKA László, Partium Kiadó – reciti, Nagyvárad–Budapest, 2014, 308.

még ha kicsit talán kíméletlenségnek látszik is a *Testvérem, Joáb* szerzőjével szemben [...]. Gion regénye legfeljebb egyharmadát teszi ki a *Rokonok* terjedelmének, vagyis még egyenlő mérce mellett is képtelenség lenne tőle számon kérni Móricz regényének teljességét.”¹⁰ A határon túli irodalmi művek recepciójából kiderül, hogy ezek a párhuzamok nemigen segítették a magyarországi befogadást. És nem erősítették a szerzők irodalmi pozícióját sem, igaz, az alkotások egymás mellé állítása nem jelentette az írók egymáshoz történő hasonlítását is. Az persze ettől függetlenül nem volt ritka, hogy egy-egy személyiség mégis *mintává* vált.

A *mintá* és a *szerep* különbsége leginkább abban ragadható meg, hogy míg az utóbbit, ahogy később majd látni lehet, egyik oldalról kiosztják, a másíkról felvállalják, s az identitást alapvetően formálja, addig a mintának követői vannak, vagyis inkább egyfajta ismétlődésre ad lehetőséget. Az irodalomtörténetben ismert minták hatását a pályakezds jelenségeit vizsgáló tanulmányában villantja fel Szilágyi Zsófia, amely gondolatmenetet érdemes lenne komolyan venni és továbbgondolni. Meglátása szerint az írói visszaemlékezésekben, interjúkban megkonstruálódó pályakezdsre gyakran „hatással vannak [...] az irodalomból és irodalomtankönyvekből ismerős, esetleg nem is reflektált szerepminták. A *Nyugat* első nemzedéke számára leginkább a Petőfi-féle, üstökös-szerű pályakezds mutatkozott meg effajta mintaként”.¹¹ Tanulmányában Móriczot idézi ennek érzékeltetésére: „S egy erős, fekete fiút láttam, kissé feltűnően széles kalapban s nagy galléros köpenyben, amint éppen továbbment s eltűnt a kollégium sarkán. / – Ki az? / – Az új Petőfi. / Megdöbbsentem. Fájó irigységgel néztem újra a helyre, ahol már nem volt ott. Megelőztek?... – gondoltam magamban.”¹² Könnyű belátni, hogy Móricz aligha vihette volna azt a szerepet, amit Petőfi kialakított, helyette a pályakezds módja, ütemezése és hatása jelentette a követendő mintát. A szerep, ellentétben a mintával, nem személyhez kötött.

A „Kazinczy-szerep” – hogy lassan rátérjek e tanulmány tényleges témájára – elsősorban nem az irodalomszervezés folyamatára, hanem az irodalomszervező személyére és kulcspozíciójára irányítja a figyelmet, ugyanakkor a két korszak sajátosságait is érdekes párhuzamban láttatja. A 18. század Kazinczy fellépését követő évei és a trianoni döntés teremtette új helyzet egyaránt a kulturális és az irodalmi önállósodás és egységesülés időszakai

¹⁰ MÓRICZ Virág, *Apám regénye*. Osiris Kiadó, Budapest, 2002, 25.

¹¹ *Kende Ferencnek, 1932. 11. 04.* In *Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933*. Kiad. BISZTRAY Gyula, CSUKA Zoltán, Zombor–Budapest, Szenteleky Társaság, 1943

¹² *Kende Ferencnek, 1933. 02. 18.* In *Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933*. Kiad. BISZTRAY Gyula, CSUKA Zoltán, Zombor–Budapest, Szenteleky Társaság, 1943

voltak. Szenteleky Kornél, akinek irodalomszervezői munkája leginkább levelezéséből rekonstruálható, a következőképpen fogalmazott 1932-ben egy Kende Ferencnek írt üzenetében: „Én sohasem törekedtem vezéri szerepre, az események, a körülmények állítottak élére annak a mozgalomnak, mely az irodalom önálló életéért folyik lankadatlan lelkesedéssel.”¹³ Ebből a levélrészletből úgy tűnik, az irodalomszervezői szerepet Szenteleky nem önként vállalta, hanem rá osztották, rá osztódott. Hogy feladatkörét Kazinczyéval azonosították, tudta ő maga is, ez szintén egy leveléből derül ki egyértelműen: „Én szívesen csinálom tovább a dolgaimat: a kritikát, a buzdítást, az útmutatást, a tervek és elgondolások vázolását, ezt a szívós, kazinczyiskodó szerepet, de ismétlem, nem hiúságból – munkám nagyobb részéről úgysem lehet tudomást szerezni –, hanem tisztán kötelességérzetből.”¹⁴ Szenteleky vehemens háritása, mellyel már-már áldozatvállalásként mutatja saját irodalomszervezői működését, némi kétkedéssel fogadható.

Az irodalomszervezőre háruló *szereposztó szerepet* azonban már tudatosan vállalta a vajdasági szerző. A Kazinczy által is vitt vezérszerep ugyanis egyértelműen hatalmi pozíciót, státust is jelentett, mely elsősorban a születő irodalomhoz való kritikai viszonyulásban mutatkozott meg, így tükrözi azokat a szempontokat, melyek mentén ez az új irodalom (a szervezője szándéka szerint) egyrészt szerveződhet, másrészt íródhat. E tanulmány elején említett esszéjében Czigány Lóránt a 18. századi irodalomszervezőről a következőképpen fogalmazott: „Az öreg Kazinczy azonban az utolsó leheletéig optimista volt, amikor írt; a legkisebb kedvező jelet is mindig kitoró lelkesedéssel ünnepelte.”¹⁵ Hasonló megengedő kritikai hozzáállás jellemezte Szentelekyt is, aki épp az irodalomszervezésre mint sajátos feladatra hivatkozva tartotta ezt a fajta szerkesztői és kritikai magatartást célravezetőbbnek a szigorú esztétikai mérce betart(tat)ásánál. Ahogy szintén egy levelében fogalmazott: „Az én irodalompolitikám az volt, hogy minden értéket összefogjak és az irodalomnak egy közös alapot teremsek. A harc, a tagozódás, a táborokra szakadás szerintem csak egy többségi irodalomban engedhetők meg.”¹⁶ A Szenteleky Kornél által szerkesztett

¹³ CZIGÁNY Lóránt, „Angol az útlevelem, de magyar a büszkeségem”: A „Mikes” nevében Czigány Lóránt emlékezik a száz éve született Cs. Szabó Lászlóra. Mikes International, Hága–Hollandia, 2005, 66.

¹⁴ Kende Ferencnek, 1932. 11. 04. In Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933. Kiad. BISZTRAY Gyula, CSUKA Zoltán, Zombor–Budapest, Szenteleky Társaság, 1943

¹⁵ Szenteleky Kornél és a dilettánsok viszonyáról részletesebben lásd: SZARVAS Melinda, *Nélkülözött profik, nélkülözhetetlen dilettánsok*. In *Híd*, 2015/2, 33–47.

¹⁶ 1928. október 10. Csuka Zoltánnak. In Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933. Kiad. BISZTRAY Gyula, CSUKA Zoltán, Zombor–Budapest, Szenteleky Társaság, 1943

lapokat (pl. a *Vajdasági Írás*, a *Kalangya* vagy *A Mi Irodalmunk*) végignézve megállapítható, hogy sok olyan szerző is publikálási lehetőséget kapott, akik már saját korukban is dilettánsnak számíthattak.¹⁷ Ugyanakkor az irodalmár az épp csak szerveződni kezdődő vajdasági irodalom helyzetét jól mérve fel, az engedékenysége miatt a születő irodalom esztétikai értékét féltőkkel szemben is nyíltan vállalta koncepcióját, miszerint létfontosságú volt egy olyan íróbázis toborzása, akik közül idővel már a szigorúbb kritikai szemlélet szerint lehetett rostálni. 1928 októberében egy levelében Szenteleky a következőképpen fogalmazott: „kevesen vagyunk és ezért egy-két dilettánsnak mégis csak meg kell bocsájtanunk”.¹⁸ A Szenteleky halála után megjelentetett *Kalangya*-emlékszámában Avérry István ezt a kritikai hozzáállást a következőképpen jellemezte Kazinczy hasonló működését idézve: „Nálunk nem lehet elévült méretekkel mérni és abszolút mértékeket keresni, még a helyesírási hibákat is meg kell bocsátani, hiszen sokan az iskolában egyetlenegy magyar szót sem hallottak. [...] Ha Kazinczy Ferenc Gyulai Pál szigorával és heveségével csapkodott volna szét kortársai között, akkor talán jó időre tönkretette volna a magyar irodalom zsenge palántáit. A felelősség nagy.”¹⁹

Anélkül, hogy kiemelten említené Szenteleky Kornélt, Kazinczy magatartását elemezve Sinkó Ervin volt az, aki a vajdasági irodalomszervezőéhez kísértetiesen hasonló viszonyok közt láttatta a 18. századi irodalmárt. „Kazinczy szüntelenül »siet valakit a mellére szorítani, s áldja a napot, mely alkalmat adott rá« – írja Sinkó, aki ezzel magyarázza Kazinczynak elsősorban levelezésében megnyilvánuló áradóan túlsorduló kedvességét mindenki iránt, akiben ő, mert – bár setén-sután – verset fabrikál vagy fordításra vállalkozik, fegyvertársat remél.”²⁰ Sinkó 1961-ben megjelent *Magyar irodalom* című kötetében olvasható terjedelmes Kazinczy-tanulmányáról külön kritikák íródtak. Bán Imre a maga recenziójában meg is nevezi, hol érzi alaptalanul túlzónak Sinkó Kazinczy közegére vonatkozó leírásait. „Több helyen olvasunk arról, hogy Kazinczy jóformán társadalmi támasz nélkül, szinte légüres térben, szent öncsalással dolgozott:

¹⁷ AVÉRRY István, *Szenteleky hitvallása*. In *Kalangya*, 1933/10.

¹⁸ GEROLD László, *Sinkó Ervin Kazinczy-tanulmánya*. In *Ragyogni és munkálni: Kultúratudományi tanulmányok Kazinczy Ferencről*. Szerk. DEBRECZENI Attila, GÖNCZY Mónika, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2010, 76.

¹⁹ BÁN Imre, *Sinkó Ervin: Magyar Irodalom*. In *Irodalomtörténeti Közlemények*, 1963/5, 628.

²⁰ GERGELY András, *Kazinczy a történelemben*. In *Ragyogni és munkálni: Kultúratudományi tanulmányok Kazinczy Ferencről*. Szerk. DEBRECZENI Attila, GÖNCZY Mónika, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2010, 287.

nem volt polgárság, nem volt eszméit értő réteg, nem volt publikum, s így lényegében »nem létező magyaroknak« írt.²¹ Abban viszont Sinkónak van igaza, hogy a Kazinczy által vitt szerep kialakításához az ő közege ugyanolyan mértékben hozzájárult (sőt elválaszthatatlan tőle), mint az 1920-as évek vajdasági környezete Szentelekyéhez.

Az az irodalomszervezői pozícióval járó szerep, amelyet a vajdasági irodalmár kapott és vitt, Kazinczy életében mind az ő, mind a kortársai részéről tudatosan kialakított volt. Olyannyira, hogy a Szenteleky kapcsán Kazinczy-szerepnek nevezett konstrukció valójában egy még korábbira vezethető vissza: Gergely András *Kazinczy a történelemben* című tanulmánya „a magyar Goethe szerepére tudatosan készülő, eszméit nemegyszer onnan kölcsönző Kazinczyt”²² állítja középpontba. 1996-os publikációjában Vörös Károly anélkül, hogy megnevezné a hasonló személyiségeket, szintén arról beszél, hogy „körültekintve [...] a tágabb kelet-közép-európai tájban, e magatartásnak nem egy párhuzamát – ugyanúgy, mint az e magatartást hordozó személyiséget is – megtaláljuk annak művelődéstörténetében: ugyanilyen (ha részben más elemekből is összetett, vagy színvonalában különböző) sokoldalúságot, nemzeti felelősségérzetet és hosszabb-rövidebb időn át nem is sikertelen ízlésirányítási monopolterekvéseket”.²³ Korábbi szerepeket továbbvíve a felvilágosodás kori irodalmár működésének újabb szereppé alakítása már saját korában megkezdődött. Közrejátszott ebben egy másik érdekes szempont is, tudniillik Kazinczy irodalomszervezői oldalának hangsúlyozásával, főként halála után, gyengébb írói kvalitásairól próbálták elterelni a figyelmet. Gyulai Pál is „a Kazinczy-émlékbeszédében a leghatározottabban amellet foglalt állást, hogy Kazinczyban nem a költőt, nem az író, hanem a történelmi jelentőségű embert és szerepet kell ünnepelnünk – vagyis olyan író propagál, olyan írónak szervezi meg nagyszabású ünnepségét, akinek élvezeti olvasását maga sem tudja javasolni hallgató közönségének”.²⁴ Látható, hogy maga Kazinczy is egy korábbról ismert, kiemelt jelentőségű szerepet vitt, vagyis a Szenteleky irodalomszervezői működése kapcsán említhető nem a 18. századi nyelvújító alakította ki minden alapot nélkülözve, hanem ő

---

²¹ Vörös Károly, *Kazinczy és a magyar múlt*. In *Történelmi Szemle*, 1996/4, 331.

²² MARGÓCSY István, *Passió és üdörtörténet*. In *Értelmiségi karriertörténetek, kapcsolatháló, írócsoportosulások*. Szerk. BIRÓ Annamária, BOKA László, Partium Kiadó – reciti, Nagyvárad–Budapest, 2014, 151.

²³ VÁRINÉ SZILÁGYI Ibolya, *G. H. Mead eredeti szerepfogalma és későbbi változásai*. In *Szociológiai Szemle*, 1994/4, 3–20. <http://www.szociologia.hu/dynamic/9404varine.htm> (Utolsó letöltés: 2015. 06. 01.)

²⁴ Uo.

is, ahogy később a vajdasági irodalmár is, reprodukáló és újító is volt a saját maga szerepviselése során.

Ahhoz, hogy annak a szerepnek a működése érthetővé váljon, amelyet Kazinczy Ferenc és Szenteleky Kornél (f)elvállalt és vitt, fontos magának a *szerep* fogalmának is a közelebbi vizsgálata. A *szerep* alapvető funkciója, hogy „kifejezze azt, ahogyan az egyén a társas és szervezeti létben annak egészével s a különféle pozíciókat betöltő egyénekkal, csoportokkal konfrontálódik”.²⁵ Meglátásom szerint két lépésben alakul ki egy szerep: egyrészt az egyén és azon közösség közötti interakciók révén, amelynek maga is tagja. Vagyis egy közösség működése során kirajzolódó státusok egy-egy *szerepelvárás*t, potenciális szerepet jelölnek ki. A másik szint az egyénnek a szerepelváráshoz való viszonyában jelenik meg, akár elfogadja, akár elutasítja azt. Vagyis a szerepelvárás és az egyén személyisége közti kölcsönhatás eredményeképpen jön létre maga a *szerep*. „Következésképpen az egyén nemcsak passzív szerepjátszó, hanem társszerzője is saját szerepének.”²⁶ Fontos azt is hozzátenni, hogy nemcsak a szerep alakul ki a játzó személyiségének hatása alatt, de az egyén személyisége is változik a szerepnek köszönhetően. „A szerepelvárások a szélesebb kultúrában, illetve társadalomban gyökereznek, ám az egyénbe beépülve belső kényszerekké, részben morális imperatívuszokká, válnak.”²⁷ Szenteleky példáját tekintve tehát először a kölcsönös szerepelvárás született meg az ő és a vajdasági közeg közti interakciók révén. Szentelekyt kulturális (kapcsolat)hálózata és személyes kvalitásai mutatták alkalmasnak a megfogalmazott szerepelvárásra, melyet elfogadva kialakult a vajdasági irodalmi-kulturális közegen belül az általa betöltött irodalomszervezői, vezető szerep.

Az eddigiekből is érződik talán, hogy a szerepelvárásból az interakciók révén létrejövő szerep elválaszthatatlan az azt betöltő személyiségétől, egymásnak kölcsönösen a részei. A definíciók alapján a *szerep* – kialakulásában és változásában – az *identitás* jellemzőit idézi, amennyiben utóbbi az „individuum és a társadalmi környezet interakciója révén jön létre, tehát a társadalmi életben való részvétel terméke, pontosabban az individuum alkalmazkodása a társadalom normáihoz, értékeihez, szerep- és státuszkínálatához, illetve ezek szellemi elsajátítása”.²⁸ Arról természet-

---

²⁵ Uo.

²⁶ Peter STACHEL, *Identitás: A kortárs társadalom- és kultúratudományok egy központi fogalmának genezise, inflálódása és problémái*. Ford. MESÉS Péter (német szövegrészek) és ERDŐSI Péter (angol szövegrészek). In *Regio*, 2007/4, 8.

²⁷ Uo. 10.

²⁸ Uo. 31. (Az idézett tanulmányt lásd: Rogers BRUBAKER–Frederick COOPER: *Beyond „Identity”*. In *Theory and Society*, 29 (2000), 1–47. http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/18_Beyond_Identity.pdf (Utolsó letöltés: 2015. 06. 01.)

sen nincs szó, hogy a két fogalom egymással kicserélhető, azonos lenne. A nem statikus identitás egy-egy szerep hatására is változik. Az identitás változékonysága a transznacionális kapcsolatokat vizsgálva hangsúlyozódik az elmúlt időszak európai kutatásaiban, szemben az ezt a fogalmat körüljáró és újradefiniáló amerikai társadalomtudományi elemzésekkel, melyekben az *identitás* említett változékonysága, rugalmassága már jóval korábban megállapítást nyert. „Bizonyára nem tévedünk, ha ennek okát a bevándorló-társadalom specifikus előfeltételeiben keressük, amelyben az interakció-konvenciók figyelembe vétele a társadalom mindennapos biztonsága szempontjából bizalmi intézkedésként hatalmas jelentőséggel bír, az egyén pedig erős akkulturációs és azonosulási nyomásnak van kitéve.”¹

A legújabb a *szerep* és/vagy az *identitás* fogalmát érintő kutatások felhívják a figyelmet ezeknek a kifejezéseknek az inflálódására, vagyis jelentésük és értelmezésük felhígulására. Rogers Brubaker és Frederick Cooper nagy hatású *Beyond „identity”* című tanulmánya kísérletet is tesz az *identitás* fogalmának olyasfajta újraértelmezésére, amely valóban a definíció jelentését igyekszik árnyalni, nem pedig a meghatározás által lefedett jelenségre keres új szót. Identitás helyett identifikációról beszélnek, amely szintén a változást befolyásoló interakciókra és kölcsönhatásokra irányítja a figyelmet: „valaki valamivel vagy valakivel identifikálja magát, vagy ugyanígy identifikálják őt mások”.²

Az ebben a tanulmányban meghatározott, az egyén és közösség közti interakción alapuló szerepfogalom Szenteleky Kornél (valamint Kazinczy Ferenc) személyi kultusza helyett egy olyan aktív működésen alapuló rendszerre irányítja a figyelmet, amelynek részletesebb feltárása nagyban hozzájárulhat az 1920-as évek végének és az 1930-as évek elejének magyar vajdasági viszonyainak pontos leírásához és megértéséhez. Ehhez járulhatnak hozzá egyrészt a korszakot érintő sajtótörténeti kutatások, valamint annak a szociális hálózatnak a felderítése, amely Szenteleky körül az ő irodalomszervezői munkája lévén alakult ki.

---

¹ Uo. 10.

² Uo. 31. (Az idézett tanulmányt lásd: Rogers BRUBAKER–Frederick COOPER: *Beyond „Identity”*. In *Theory and Society*, 29 (2000), 1–47. http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/18_Beyond_Identity.pdf (Utolsó letöltés: 2015. 06. 01.)